

AUGUSTINIANUM

Toelichting bij de profielkeuze

klas 3 HAVO

schooljaar 2017-2018

Deze toelichting is bedoeld voor leerlingen en hun ouders of verzorgers.

Informatieavond profielkeuze 3 HAVO

Donderdag 8 februari om 19.30 uur

De schooldecanen
B.E.M. Verhagen – Gerritsen
M.W.A.L. van Mens-Lijten

1. INLEIDING	3
2. DE TWEEDE FASE.....	5
<i>Het examen .....</i>	<i>6</i>
<i>Toetsen in het examendossier .....</i>	<i>6</i>
<i>Slagen of zakken .....</i>	<i>7</i>
3. KEUZEMOGELIJKHEDEN OP HET AUGUSTINIANUM.....	7
<i>Profielkeuzeformulier Havo .....</i>	<i>8</i>
<i>Toelichting bij de profielkeuze .....</i>	<i>9</i>
4. NIEUWE VAKKEN IN DE TWEEDE FASE	10
5. DOORSTROMEN NAAR VWO.....	11
<i>Profielkeuzeformulier VWO.....</i>	<i>12</i>
<i>Toelichting bij de profielkeuze .....</i>	<i>13</i>
6. STUDIEMOGELIJKHEDEN MET EEN HAVO-DIPLOMA	14
7. PROCEDURE VAN DE PROFIELKEUZE	15

1. INLEIDING

Binnen onze scholengemeenschap staan de schooldecanen ten dienste van de leerlingen, met name vanaf de derde klas. Zij bieden de leerlingen hulp aan bij het bepalen van hun studierichting binnen de school en het kiezen van een doorstroomprofiel. Bovendien verstrekken zij informatie over de vervolgopleidingen, die mogelijk zijn als het diploma aan het Augustinianum is behaald. Daartoe worden voor de leerlingen van de hogere klassen informatieavonden georganiseerd binnen en buiten school. Ook zijn de decanen de aangewezen personen bij vragen over nieuw stelsel studiefinanciering, open dagen en meeloopdagen in het hoger onderwijs, aanmelding voor hoger onderwijs, etc.

In de derde klas krijgen de leerlingen voor de eerste keer met een schooldecaan te maken.. Alle leerlingen van de derde klas havo hebben het werkboek 'Qompas profielkeuze' uitgereikt gekregen en daarbij een login voor de bijbehorende website www.gompas.nl. Op deze site is voor ouders en leerlingen veel informatie rondom de profielkeuze te vinden. De inhoud van het boekje en de website, is enerzijds een hulpmiddel bij het maken van de profielkeuze, anderzijds heeft het ook een informatief karakter wat betreft de mogelijke vervolgstudies. Vanaf begin van het schooljaar hebben de mentoren een aantal 'keuzelessen' gegeven, waarin onder andere met de leerlingen op bovengenoemde website aan een persoonlijk dossier is gewerkt en waarin aandacht geschonken is aan de mogelijkheden die er zijn. We raden de ouders aan samen met hun kind de website te bezoeken en kennis te nemen van de resultaten van vragenlijsten en tests en van de favorieten welke zijn toegevoegd aan het loopbaandossier.

Bovendien is op de site van het Augustinianum te lezen welk traject de leerlingen doorlopen tot aan de definitieve profielkeuze toe, onder home/ leerlingen/decaan/profielkeuze.

Dit jaar verzorgen de leerlingen weer zelf de voorlichtingsavond voor de ouders waar u binnenkort de uitnodiging voor ontvangt. Op de voorzijde van dit boekje ziet u alvast de datum en tijd voor havo3.

In april moet door de leerlingen een definitieve keuze zijn gemaakt voor een doorstroomprofiel. In dat doorstroomprofiel zitten dan de vakken waarin uiteindelijk eindexamen wordt gedaan.

Tijdens de keuzebegeleidinglessen is er al op gewezen, dat een leerling zichzelf het volgende moet afvragen:

1. Wat kan ik? (intelligentie, capaciteiten, karaktereigenschappen)
2. Wat wil ik? (interessen)
3. Wat vind ik belangrijk? (waarden)
4. Wat zijn de mogelijkheden?

Toelichting:

Ad. 1 (capaciteiten)

Een rapportcijfer geeft een aanduiding voor je capaciteiten voor een bepaald vak. Dit zegt echter nog niet alles. Wanneer je bijvoorbeeld, dankzij een grote inspanning, redelijke cijfers voor een proefwerk haalt, is er een kans dat dit vak in de hogere klassen moeilijkheden oplevert, omdat in het algemeen de vakken in de laatste jaren wel zwaarder worden. Vraag in geval van twijfel advies aan je vakdocent.

Daar de keuze van het profiel en de vakken in de vrije ruimte meestal mede bepaald wordt door de studieplannen na het HAVO examen, dien je je nu al af te vragen of deze studieplannen wel met je capaciteiten overeenstemmen. Dit is een bijzonder lastig probleem. Ook hier heb je enige steun aan de rapportcijfers voor de HAVO-vakken die verwant zijn met de studie die je later wilt gaan volgen. (Iemand, die veel moeite heeft met de bètavakken kan maar beter niet uitgaan van een studie in een technische of exacte richting bij de samenstelling van zijn profiel)

Factoren, die ook een rol spelen zijn: motivatie, doorzettingsvermogen, vermogen om zelfstandig te kunnen werken, volwassenheid, aanpassingsvermogen aan nieuwe omstandigheden, enz. Omdat deze factoren de komende jaren nog kunnen veranderen, is het erg moeilijk nu al te voorspellen of je voor een bepaalde studie geschikt bent.

Ad. 2 (interesses)

Natuurlijk moet je, zowel bij het kiezen van de vakken in je profiel als bij de keuze van de voortgezette studie, rekening houden met je belangstelling. Het zal je namelijk zwaar vallen moeilijkheden te overwinnen als je daarbij niet gestimuleerd wordt door de interesse voor het vak. Wel zul je het soms voor lief moeten nemen, dat je om de studie van je keuze te kunnen bereiken, een of enkele vakken moet opnemen, die je niet zo aanspreken. Bedenk overigens wel, dat het al dan niet interessant vinden van een vak kan samenhangen met het al dan niet waarderen van de leraar die dat vak geeft. De kans is groot dat je het komende jaar een andere leraar voor dat vak krijgt.

Kies dus niet voor de leraar, maar voor het vak!

Ad. 3 (waarden)

Bij het kiezen van een studierichting moet je rekening houden met je waarden. Dit zijn dingen die je belangrijk vindt, bijvoorbeeld "mensen helpen", "veel geld verdienen", "sociale zekerheid", "buiten werken", etc.

Ad. 4 (mogelijkheden)

Verderop in dit boekje worden de mogelijkheden en beperkingen bij de keuze van de vakken in een profiel op het HAVO uiteengezet.

Met een overgangsbewijs naar 4 HAVO kun je ook de overstap maken naar het middelbaar beroepsonderwijs (MBO). Deze laatstgenoemde mogelijkheid wordt hier niet verder uitgewerkt, maar de decanen beschikken natuurlijk over meer informatie.

Met een HAVO diploma kun je naar het Hoger Beroepsonderwijs (HBO). Ook kun je met een HAVO diploma een verkort MBO traject volgen. Soms is doorstroom naar vwo5 mogelijk, zie hoofdstuk 5.

2. DE TWEEDE FASE

De vrije pakketkeuze is in 1999 afgeschaft en vervangen door de mogelijkheid te kiezen voor één van de vier doorstroomprofielen: Cultuur en Maatschappij, Economie en Maatschappij, Natuur en Gezondheid of Natuur en Techniek. Per 1 augustus 2007 zijn er weer enkele wijzigingen doorgevoerd in het vakkenaanbod en de keuzemogelijkheden. De nieuwe situatie wordt wel aangeduid met de term “vernieuwde tweede fase”. Alle informatie in deze toelichting op de profielkeuze heeft betrekking op de vernieuwde tweede fase.

Bij de invoering van de tweede fase is geprobeerd tegemoet te komen aan de eisen van de maatschappij en de vervolgoopleidingen door het aandeel algemene vorming te vergroten, de vakkenkeuze meer te stroomlijnen en vaardigheden naast kennis een belangrijke plaats te geven. De maatschappij krijgt steeds meer behoefte aan flexibele mensen met een brede ontwikkeling, mensen die weten hoe ze zelfstandig kunnen leren en werken. Het uitvalpercentage in het eerste jaar HBO/WO is hoog, afhankelijk van de studierichting. Door leerlingen op de middelbare school onder andere meer studiekeuze vaardigheden aan te leren moet dit percentage teruggebracht worden.

De tweede fase heeft een nieuwe aanpak van het onderwijs met zich meegebracht. Tegelijk met de nieuwe examenprogramma's, de nieuwe vakken en de vier profielen, veranderde de aanpak van alleen lesgeven of doceren in ook “actief en zelfstandig leren”.

De kennis waarmee de leerlingen op school aankomen, is heel erg verschillend. Ook de manier waarop kinderen en jongeren iets leren verschilt. De een is goed in talen, de ander in exacte vakken, de een leert vlug, de ander grondig maar traag. Actief en zelfstandig leren biedt scholen en docenten de mogelijkheid in te spelen op die verschillen tussen leerlingen.

Actief en zelfstandig leren betekent niet dat we de leerlingen maar aan hun lot overlaten. Integendeel, actief en zelfstandig leren stelt erg hoge eisen aan de leraren. Die zorgen voor een programma waarmee de leerling zelfstandig aan de slag kan, in de les, in het studiecetrum, het computerlokaal of thuis. Zij maken voor de leerlingen **studiewijzers**: de studiewijzer of werkplanner is de eerste sleutel tot zelfstandig werken. Er staat in wat er in de lessen wordt behandeld, wanneer een opdracht af moet zijn, wanneer een toets volgt en de studiewijzer geeft ook studieaanwijzingen.

De tweede sleutel tot actief en zelfstandig leren zijn de **schoolboeken**. Nieuwe examenprogramma's vragen om nieuwe schoolboeken, die zo gemaakt worden dat leerlingen er actief en zelfstandig mee aan de slag kunnen.

De derde sleutel bestaat uit het **vaardighedenonderwijs**. Vaardighedenonderwijs houdt in dat de leerlingen veel moeten doen: onderzoeken, een werkstuk schrijven, een model ontwerpen, een probleem oplossen, resultaten presenteren, enzovoort. Deze vaardigheden worden ook getoetst en tellen mee voor het examen.

Het is niet zo dat de leerlingen pas in HAVO-4 en -5 en VWO-4,-5 en -6 zelfstandig gaan werken. Zij beginnen er al in de onderbouw mee. Als er echt actief en zelfstandig wordt gewerkt, is de leraar minder aan het woord. Die hoeft de leerlingen maar een korte instructie te geven. Daarna zegt hij/zij hoe ze de theorie moeten toepassen. Ook de onderbouwleerlingen kunnen met een studiewijzer, onder begeleiding, een aantal taken redelijk zelfstandig uitvoeren. Een groot voordeel van deze manier van werken is dat de leraar meer tijd heeft voor de leerlingen die extra begeleiding of extra uitdaging nodig hebben.

De boeken zijn zo geschreven dat leerlingen aan de hand van uiteenlopende opdrachten veel zaken zelfstandig onder de knie krijgen. Niet altijd alleen, want deze manier van werken voorziet ook in opdrachten die met z'n tweeën of in kleine groepjes uitgevoerd kunnen worden. Ook dat is een bewuste keuze, want “kunnen samenwerken” is een eis die tegenwoordig bij heel veel functies, studies en beroepen wordt gesteld. Het is een goede zaak als leerlingen dat op school al leren.

Op het Augustinianum gaan de leerlingen van de bovenbouw in een deel van de lestijd zelfstandig aan het werk. De wijze waarop, waar in de school en hoe vaak zij dat doen, zal per vak verschillen.

Al het schoolwerk wordt uitgedrukt in **studielasturen**: dat is de tijd waarin een leerling lessen volgt, bezig is met studeren, werkt aan opdrachten en toetsen maakt. Het gaat zowel om de uren die op school worden doorgebracht als om de uren die thuis aan schoolwerk worden besteed. Een leerling is gedurende 40 weken per jaar 40 uur per week bezig met schoolwerk, in totaal dus 1600 uur per jaar.

De studielast is voor de verschillende onderdelen (vakken) vastgelegd. Voor het HAVO betekent dit over 2 jaar 3200 uur studielast.

Het studieprogramma in de bovenbouw bestaat uit drie delen: een *gemeenschappelijk deel*, dat voor iedereen hetzelfde is (op HAVO 40%), een *profieldeel* (ruim 40%) en een *vrij deel* (ruim 20%). In paragraaf 3 komen we daarop terug.

HET EXAMEN

In de tweede fase bestaat het examen uit een Centraal Schriftelijk Eindexamen en schoolexamens dat de vorm heeft van een EXAMENDOSSIER.

Sommige examenvakken hebben alleen een schoolexamen. Bij de beschrijving van de verschillende profielen verderop in dit stencil staat achter deze vakken: -s-. Voor Nederlands, Engels, alle profielvakken (behalve wiskunde D) en het keuzevak in het vrije deel is er naast het schoolexamen ook een Centraal Schriftelijk Eindexamen, dat landelijk wordt opgesteld en afgenomen. De leerlingen zullen centraal schriftelijk examen doen in 7 of 8 vakken. Hoeveel vakken het zijn, hangt af van het gekozen profiel en van de examenvakken die een leerling volgt in het vrije deel.

TOETSEN IN HET EXAMENDOSSIER

Eerder werd al het vaardighedenonderwijs genoemd. Die vaardigheden worden ook getoetst en tellen mee voor het examen. De toetsing van de vaardigheden neemt bij de meeste vakken ongeveer 20 % van het schoolexamen in beslag. We onderscheiden de volgende toetsen:

- a. De meeste vakken zullen in het schoolexamen worden getoetst met *open en gesloten vragen*.
- b. Zoals gezegd krijgen de leerlingen bij de meeste vakken ook *praktische opdrachten* voor het schoolexamen: bijvoorbeeld een mondeling of schriftelijk verslag van een onderzoek (practicum) bij natuurkunde, scheikunde of biologie. Dat gebeurt vaak al in de vierde klas. Die opdrachten onderstrepen dat actief en zelfstandig leren een serieuze zaak is.
- c. In dit verband maken de leerlingen voor het examen ook een *profielwerkstuk*. Het profielwerkstuk is een natuurwetenschappelijk onderzoek, sociaal-wetenschappelijk onderzoek of een creatief of technisch ontwerp. Daarbij zijn één of twee gekozen vakken betrokken. Het is bedoeld om aan te tonen dat de leerling een combinatie van kennis en vaardigheden beheerst. Het vervaardigen van het profielwerkstuk wordt door een (profielvak-)docent begeleid en beoordeeld. Aan het profielwerkstuk besteden HAVO leerlingen 80 studielasturen.
- d. Het *handelingsdeel* komt voor in de examenprogramma's van de vakken LO. Het handelingsdeel LO moet "voldoende" worden afgesloten om in aanmerking te komen voor een diploma!

SLAGEN OF ZAKKEN

De slaag-zakregeling voor de vernieuwde tweede fase .

- a. Voor het Centraal examen geldt; het gemiddelde cijfer over alle vakken moet 5,5 of meer zijn.
- b. Voor de examenvakken Nederlands, Engels en wiskunde a of wiskunde b mag maar één vak onvoldoende zijn en niet lager dan een 5.
- c. Voor leerlingen op havo telt het resultaat van de rekentoets niet mee voor het behalen van een diploma. Wel wordt het resultaat vermeld op de cijferlijst bij het diploma.
- d. Bij alle examencijfers 6 of hoger of bij één 5 is de leerling geslaagd.
- e. Als er twee vijven, een vier, of één vijf en één vier worden behaald, dient gecompenseerd te worden: het gemiddelde van de eindcijfers moet minimaal 6,0 zijn en de overige cijfers 6 of hoger.
- f. Er wordt geen verschil gemaakt tussen profielvakken en de overige vakken.
- g. Eén van de examencijfers is het combinatiecijfer. Dit is het gemiddelde voor de vakken maatschappijleer, levensbeschouwing , CKV en het profielwerkstuk.

3. KEUZEMOGELIJKHEDEN OP HET AUGUSTINIANUM.

Met de invoering van de nieuwe tweede fase per 1 augustus 2007 hebben de scholen meer vrijheid gekregen om naast een aantal verplichte vakken bepaalde vakken wel of niet aan te bieden en bepaalde combinaties van vakken te verplichten of de keuze juist open te laten. Op de volgende bladzijde is te zien tot welke mogelijkheden in vakkenpakketkeuze dit op het Augustinianum geleid heeft.

Zoals al eerder werd vermeld bestaat het studieprogramma in de tweede fase (klas 4 en 5) uit drie delen: een *gemeenschappelijk deel*, dat voor iedereen hetzelfde is (40%), een *profieldeel* (ruim 40%) en een *vrij deel* (ruim 20%)

Het is belangrijk te weten dat alle vakken examenvakken zijn. Dat betekent dat er een landelijk vastgesteld programma is en dat ze meetellen bij het vaststellen van de examenuitslag. Uitzondering hierop is het vak levensbeschouwing waarvan het programma door de school wordt vastgesteld, maar dat wel meeweegt in de examenuitslag. (in het combinatiecijfer)

De getallen vóór de vakken (volgende bladzijde) geven het aantal studielasturen weer dat voor een vak is vastgesteld.

Profielkeuzeformulier HAVO

Maak hieronder een keuze voor één van de profielen:

☐	C&M
320	gs
320	kb

☐	E&M
320	gs
400	ec

☐	N&G
400	na
320	sk
400	bi

☐	N&T
400	na
320	sk
320	wd
360	wb

Kies één profielkeuzevak:

320	☐ ak
400	☐ ec

320	☐ ak
320	☐ be (mo) **

Kies één taal:

400	☐ du
400	☐ fa

Kies één soort wiskunde:

320	☐ wa
360	☐ wb

Kies één soort wiskunde:

320	☐ wa
360	☐ wb

Kies één vak in het vrije deel:

320	☐ wa *
400	☐ ec
320	☐ be (mo) **

320	☐ kb
400	☐ bi
320	☐ be (mo) **
400	☐ du
400	☐ fa

320	☐ ak
400	☐ ec
320	☐ be (mo) **
400	☐ du
400	☐ fa

400	☐ bi
400	☐ ec
320	☐ be (mo) **
400	☐ du
400	☐ fa

Kies eventueel een extra vak in het vrije deel (zie de regels hieronder)

320	☐ ak
320	☐ be (mo) **
320	☐ wa
400	☐ ec
400	☐ du
400	☐ fa

320	☐ ak
320	☐ be (mo) **
320	☐ wa
400	☐ kb
400	☐ du
400	☐ fa

320	☐ ak
320	☐ be (mo) **
320	☐ wa
320	☐ kb
400	☐ du
400	☐ fa
400	☐ ec
320	☐ gs

320	☐ ak
320	☐ be (mo) **
400	☐ bi
320	☐ kb
400	☐ du
400	☐ fa
400	☐ ec
320	☐ gs

Extra vak in het vrije deel:

Het is mogelijk in het vrije deel nog een extra vak te kiezen. Daarbij gelden de volgende regels:

- Je moet een motivatie schrijven waarom je een extra vak wil volgen.
- Een commissie beoordeelt of het volgen van een extra vak aan jou wordt toegestaan.
- Als je toestemming krijgt dan moet je het extra vak minimaal één jaar volgen en telt het vervolgens mee bij de overgang naar het volgend schooljaar.

In het basisrooster (van de hele school) worden deze extra vakken niet mee geroosterd. Pas als het basisrooster klaar is, wordt er gekeken of de goedgekeurde extra vakken geplaatst kunnen worden. Houd er rekening mee dat dit in veel gevallen niet of maar deels mogelijk is. Mocht je het extra vak toch willen volgen dan moet je dit met zelfstudie doen. Uiteraard word je in SOM wel gekoppeld aan een lesgroep/docent zodat je het huiswerk kunt volgen en toetsen kunt maken.

H5 → V5:

Wie nu al overweegt na het behalen van het HAVO diploma naar VWO 5 te gaan, moet een extra vak kiezen. Zorg ervoor dat je in ieder geval een 2^e vreemde taal kiest in de profielen EM, NG of NT of kies wiskunde A in het profiel CM. Voor de inroosting van deze extra vakken geldt dezelfde afspraak als hierboven.

* **Advies CM:** Advies voor keuze wa in het vrije deel vanwege vooropleidingseisen voor / betere aansluiting op vervolgstudies.

** **Be ipv. M&O:** In schooljaar 2017-2018 wordt het vak "Management en Organisatie" vervangen door het vak Bedrijfseconomie.

Toelichting bij de profielkeuze

Alle profielen hebben dezelfde studielast. Als HAVO-leerling heb je verspreid over HAVO-4 en -5 een studielast van 3200 uur. Dat is inclusief huiswerk 1600 uur per jaar (een 40-urige "baan" van veertig werkweken en twaalf weken vakantie).

Het studieprogramma bestaat uit drie delen: een *gemeenschappelijk deel* (40%), een *profieldeel* (ruim 40%) en een *vrij deel* (ruim 20%). Hieronder staat de invulling van elk van deze onderdelen. De getallen voor de vakken geven het aantal studielasturen (slu) weer.

Gemeenschappelijk deel HAVO:

400	ne	Nederlands				
360	en	Engels				
120	ma	maatschappijleer				
120	lo	lichamelijke opvoeding				
120	ckv	culturele en kunstzinnige vorming				

Het gemeenschappelijk deel omvat 1120 studielasturen.

Profieldeel Cultuur en Maatschappij HAVO:

320	gs	geschiedenis				
320	kb	kunst beeldend				
400	fa	Frans	of	400	du	Duits
320	ak	aardrijkskunde	of	400	ec	economie

Het cultuur en maatschappij profieldeel omvat minimaal 1360 en maximaal 1440 studielasturen.

Profieldeel Economie en Maatschappij HAVO:

320	gs	geschiedenis				
400	ec	Economie				
320	wa	wiskunde A	of	360	wb	wiskunde B
320	ak	aardrijkskunde	of	320	be	bedrijfseconomie (mo)

Het economie en maatschappij profieldeel omvat minimaal 1360 en maximaal 1400 studielasturen.

Profieldeel Natuur en Gezondheid HAVO:

400	bi	biologie				
320	sk	Scheikunde				
400	na	natuurkunde				
360	wb	wiskunde B	of	320	wa	wiskunde A

Het natuur en gezondheid profieldeel omvat minimaal 1440 en maximaal 1480 studielasturen.

Profieldeel Natuur en Techniek HAVO:

400	na	natuurkunde				
320	sk	Scheikunde				
360	wb	wiskunde B				
320	wd	wiskunde D				

Het natuur en techniek profieldeel omvat 1400 studielasturen.

Vrije deel HAVO:

Het vrije deel wordt deels door de leerling en deels door de school ingevuld.

Iedere leerling kiest in het vrije deel nog één examenvak. Welk vak dit kan zijn hangt af van het gekozen profiel en is te zien op de voorzijde van dit formulier. Het is mogelijk een extra examenvak in het vrije deel te kiezen, maar dan moet wel aan de regels op de voorzijde van dit formulier worden voldaan.

Iedere leerling volgt het vak levensbeschouwing en besteedt 80 studielasturen aan oriëntatie op studie en beroep. Ook moet er een profielwerkstuk met een zwaarte van 80 studielasturen gemaakt worden, dat inhoudelijk betrekking heeft op één of meerdere vakken uit jouw profielkeuze. Daarnaast vallen bijvoorbeeld ook excursies, projecten en reizen binnen het vrije deel.

320 (of meer)		examenvak naar keuze				
80	lb	levensbeschouwing				
80	osb	oriëntatie op studie en beroep + begeleiding				
80	pws	profielwerkstuk				
		excursies, projecten, reizen, etc.				

4. (NIEUWE) VAKKEN IN DE TWEEDE FASE

Tijdens de mentorlessen gaan leerlingen aan de slag met informatie over nieuwe vakken en de vakken in de 2^e fase, profielkeuzes en vervolgoopleidingen. De leerlingen krijgen een boekje met informatie over de vakken in de bovenbouw. In de laatste 2 weken voor de kerstvakantie, de bovenbouwweken, hebben de docenten de leerlingen laten ervaren hoe 'hun' vak in de bovenbouw is. Dit kan door een stuk stof uit de bovenbouw te behandelen, samen realistische bovenbouwopdrachten te maken of op een andere manier leerlingen te laten voelen waar ze 'echt' voor kiezen. Informatie over de vakken is altijd verkrijgbaar bij de decanen en bij de vakdocenten.

5. DOORSTROMEN NAAR VWO

Wanneer het programma van het VWO (atheneum) wordt vergeleken met het programma van het HAVO dan zijn er drie belangrijke verschillen:

- a. Op het VWO zit in het gemeenschappelijk deel ook een tweede moderne vreemde taal. Gevolg hiervan is dat een leerling die doorstroomt van 5 HAVO naar 5 VWO een vak te weinig heeft. **Daarom moeten leerlingen die nu al overwegen na het havo-examen door te stromen naar 5 VWO een 2^e vak kiezen in het vrije deel (onder de eerder genoemde voorwaarden!)**
- b. Op het VWO zit in het C&M profiel verplicht het vak wiskunde. Gevolg hiervan is dat een leerling die door wil stromen van 5 HAVO naar 5 VWO in zijn C&M profiel op HAVO wiskunde moet kiezen in het vrije deel!!

Per 1 augustus 2007 zien de keuzemogelijkheden voor het vwo er als volgt uit: **z.o.z.**

Profielkeuzeformulier VWO

Kies voor atheneum of gymnasium:

atheneum → Kies een 2e moderne vreemde taal: Frans Duits

gymnasium → Kies een klassieke taal: Latijnse taal en cultuur
 Griekse taal en cultuur

Maak hieronder een keuze voor één van de profielen:

☐	C&M
480	gs
480	kb

☐	E&M
480	gs
480	ec

☐	N&G
480	na
440	sk
480	bi

☐	N&T
480	na
440	sk
440	wd
600	wb

Kies één profielkeuzevak:

440	☐ ak
480	☐ ec

440	☐ ak
440	☐ be (mo) **

Kies één soort wiskunde:

480	☐ wc
520	☐ wa

520	☐ wa
600	☐ wb

520	☐ wa
600	☐ wb

Kies één vak in het vrije deel:

480	☐ fi
480	☐ ec
440	☐ be (mo) **
480	☐ du
480	☐ fa
600	☐ gr *

480	☐ fi
480	☐ kb
440	☐ be (mo) **
480	☐ du
480	☐ fa
480	☐ na
600	☐ gr *

440	☐ ak
480	☐ ec
440	☐ be (mo) **
480	☐ fi
600	☐ gr *

480	☐ bi
480	☐ ec
440	☐ be (mo) **
480	☐ fi
600	☐ gr *

* Grieks kan in het vrije deel alleen gekozen worden in combinatie met Latijn in het gemeenschappelijk deel

Kies eventueel een tweede vak in het vrije deel (zie de regels hieronder)

480	☐ fi
440	☐ ak
480	☐ ec
440	☐ be (mo) **
480	☐ du
480	☐ fa
600	☐ la
600	☐ gr

480	☐ fi
440	☐ ak
480	☐ kb
440	☐ be (mo) **
480	☐ na
520	☐ wa
480	☐ du
480	☐ fa
600	☐ la
600	☐ gr

440	☐ ak
480	☐ ec
440	☐ be (mo) **
480	☐ fi
520	☐ wa
480	☐ gs
480	☐ kb
480	☐ du
480	☐ fa
600	☐ la
600	☐ gr

480	☐ bi
480	☐ ec
440	☐ be (mo) **
480	☐ fi
440	☐ ak
480	☐ gs
480	☐ kb
480	☐ du
480	☐ fa
600	☐ la
600	☐ gr

Extra vak in het vrije deel:

Het is mogelijk in het vrije deel nog een extra vak te kiezen. Daarbij gelden de volgende regels:

- Je moet een motivatie schrijven waarom je een extra vak wil volgen.
- Een commissie beoordeelt of het volgen van een extra vak aan jou wordt toegestaan.
- Als je toestemming krijgt dan moet je het extra vak minimaal één jaar volgen en telt het vervolgens mee bij de overgang naar het volgend schooljaar.

In het basisrooster (van de hele school) worden deze extra vakken niet mee geroosterd. Pas als het basisrooster klaar is, wordt er gekeken of de goedgekeurde extra vakken geplaatst kunnen worden. Houd er rekening mee dat dit in veel gevallen niet of maar deels mogelijk is. Mocht je het extra vak toch willen volgen dan moet je dit met zelfstudie doen. Uiteraard word je in SOM wel gekoppeld aan een lesgroep/docent zodat je het huiswerk kunt volgen en toetsen kunt maken.

** **Be ipv. M&O:** In schooljaar 2017-2018 wordt het vak "Management en Organisatie" vervangen door het vak Bedrijfseconomie.

Toelichting bij de profielkeuze

Alle profielen hebben dezelfde studielast. Als VWO'er heb je verspreid over VWO-4, -5 en -6 een studielast van 4800 uur. Dat is inclusief huiswerk 1600 uur per jaar (een 40-urige "baan" van veertig werkweken en twaalf weken vakantie).

Het studieprogramma bestaat uit drie delen: een *gemeenschappelijk deel* (40%), een *profieldeel* (40%) en een *vrij deel* (20%). Hieronder staat de invulling van elk van deze onderdelen. De getallen voor de vakken geven het aantal studielasturen (slu) weer.

Gemeenschappelijk deel atheneum:

480	ne	Nederlands
400	en	Engels
120	ma	maatschappijleer
160	lo	lichamelijke opvoeding
480	fa of du	Frans of Duits
160	ckv	culturele en kunstzinnige vorming

Gemeenschappelijk deel gymnasium:

480	ne	Nederlands
400	en	Engels
120	ma	maatschappijleer
160	lo	lichamelijke opvoeding
760	la of gr	Latijnse taal en cultuur of Griekse taal en cultuur

Het gemeenschappelijk deel omvat minimaal 1800 studielasturen (atheneum) en maximaal 1920 studielasturen (gymnasium).

Profieldeel Cultuur en Maatschappij VWO:

480	gs	geschiedenis				
480	kb	kunst beeldend				
480	wc	wiskunde C	of	520	wa	wiskunde A
440	ak	aardrijkskunde	of	480	ec	Economie

Het cultuur en maatschappij profieldeel omvat minimaal 1880 en maximaal 1960 studielasturen.

Profieldeel Economie en Maatschappij VWO:

480	gs	geschiedenis				
480	ec	Economie				
520	wa	wiskunde A	of	600	wb	wiskunde B
440	ak	aardrijkskunde	of	440	be	bedrijfseconomie (mo)

Het economie en maatschappij profieldeel omvat minimaal 1920 en maximaal 2000 studielasturen.

Profieldeel Natuur en Gezondheid VWO:

480	bi	biologie				
440	sk	scheikunde				
480	na	natuurkunde				
600	wb	wiskunde B	of	520	wa	wiskunde A

Het natuur en gezondheid profieldeel omvat minimaal 1920 en maximaal 2000 studielasturen.

Profieldeel Natuur en Techniek VWO:

480	na	natuurkunde
440	sk	scheikunde
600	wb	wiskunde B
440	wd	wiskunde D

Het natuur en techniek profieldeel omvat 1960 studielasturen.

Vrije deel VWO:

Het vrije deel wordt deels door de leerling en deels door de school ingevuld.

Iedere leerling kiest in het vrije deel nog één examenvak. Welk vak dit kan zijn hangt af van het gekozen profiel en is te zien op de voorzijde van dit formulier. Het is mogelijk een extra examenvak in het vrije deel te kiezen, maar dan moet wel aan de regels op de voorzijde van dit formulier worden voldaan.

Iedere leerling volgt het vak levensbeschouwing en ANW en besteedt 120 studielasturen aan oriëntatie op studie en beroep.

Ook moet er een profielwerkstuk met een zwaarte van 80 studielasturen gemaakt worden, dat inhoudelijk betrekking heeft op één of meerdere vakken uit het profiel. Daarnaast vallen bijvoorbeeld ook excursies, projecten en reizen binnen het vrije deel.

440 (of meer)	examenvak naar keuze
120	lb levensbeschouwing
120	anw algemene natuurwetenschappen
120	osb oriëntatie op studie en beroep + begeleiding
80	pws Profielwerkstuk excursies, projecten, reizen, etc.

6. STUDIEMOGELIJKHEDEN MET EEN HAVO-DIPLOMA

Een HAVO diploma geeft recht op toelating in het Hoger Beroeps onderwijs (HBO).

Verder staat op de website www.studiekeuze123.nl/van-profiel-naar-studie een uitgebreide databank met opleidingen. Voor een aantal studierichtingen is het nodig, dat je een bepaald profiel gevolgd hebt of een bepaald vak in de vrije ruimte. **Enkele Hbo opleidingen hebben nog aanvullende eisen ten aanzien van kennis en vaardigheden, dit betreft de sporthogeschole, de hotelscholen, de kunstopleidingen, muziekopleidingen, de PABO's en enkele paramedische opleidingen.**

Als iemand een studierichting wil kiezen, waarvoor hij/zij niet aan de eisen voldoet, dient hij/zij de ontbrekende vakken in te halen. Dit zal in het algemeen een studievertraging van enkele maanden tot een jaar met zich meebrengen, maar hoeft, bij voldoende aanleg, geen onoverkomelijk bezwaar te zijn.

Over zaken als studieduur, de decentrale selectie etc. is één en ander te vinden op het internet onder andere op de volgende sites: www.duo.nl, www.hbo.nl, www.vsnu.nl, www.studiekeuze123.nl en www.startstuderen.nl.

Nadere informatie over studiemogelijkheden in het hoger onderwijs krijgen de leerlingen de komende jaren. Voor leerlingen van de hoogste klassen worden namelijk studievoorlichtingsbijeenkomsten, een speeddate met oud leerlingen en open dagen/proefstudeerdagen georganiseerd. Nu al kunnen de leerlingen terecht bij de decanen, die beschikken over een uitgebreid documentatiesysteem. Uit dat documentatiesysteem kunnen zij folders en brochures over de verschillende vervolgstudies lenen.

Als een leerling al duidelijke (en realistische) toekomstplannen heeft, dient hij/zij hiermee bij het kiezen van zijn profiel rekening te houden. Wanneer de leerling daarbij in conflict komt met zijn capaciteiten, dient hij/zij zich nog eens ernstig af te vragen of zijn toekomstplannen wel realiseerbaar zijn. Als een leerling grote moeilijkheden heeft om aan de toelatingseisen te voldoen, is dit een aanwijzing dat de studie zelf ook problemen kan opleveren. Bovendien is het verstandig om er bij de profielkeuze op te letten, dat er meer dan één mogelijkheid wordt opengelaten. Soms kan het opnemen van een bepaald vak in de vrije ruimte het aantal mogelijkheden veel groter maken.

7. PROCEDURE VAN DE PROFIELKEUZE

De leerlingen maken **een voorlopige keuze in de week van 19 februari**. Deze voorlopige profielkeuze wordt besproken in de rapportvergadering van het tweede rapport. Bij het tweede rapport krijgen de leerlingen bericht of er door de docenten van de gekozen vakken bezwaren geuit zijn tegen de keuze. Deze bezwaren kunnen dan met de klassenmentor, vakdocent of een decaan besproken worden op het ouderspreekuur na het tweede rapport.

In het derde trimester krijgen de leerlingen van de mentor een uitnodiging de keuze te komen bespreken. In dat gesprek wordt gelet op de door de docenten uitgebrachte adviezen en op de toekomstmogelijkheden van een gekozen profiel. Daarna krijgen de leerlingen tot en met **de week van 9 april** de kans de keuze nog eens te overdenken en eventueel te wijzigen. In geval van wijziging geven de leerlingen hun nieuwe profielkeuze digitaal in. Ouders/verzorgers zorgen voor ondertekening. Leerlingen die hun keuze niet wijzigen hoeven niets te doen.

Als de uiterste inleverperiode (week van 9 april) verstreken is, wordt een groepsindeling gemaakt voor de verschillende vakken. Het kan dan voorkomen dat een gekozen vak niet wordt aangeboden, omdat er te weinig belangstelling voor is, of omdat het niet in de groepsindeling blijkt te passen. In overleg met schoolleiding en decanen wordt dan een oplossing gezocht.

Wie na de week van 9 april nog wijzigingen in zijn keuze wil aanbrengen, moet er rekening mee houden dat dit alleen nog kan als het nieuwe vakkenpakket in de dan reeds gemaakte groepsindeling past!!!!!!!!!!

In de loop van de komende schooljaren worden wijzigingen in de vakkenkeuze niet altijd toegestaan. In alle gevallen zal worden bekeken of er een goede reden is om de keuze te wijzigen (geen zin meer in een bepaald vak is geen goede reden) en of de wijziging nog kan worden ingepast. Ook kan blijken dat de achterstand in een nieuw op te nemen vak inmiddels te groot is.

Een goede voorbereiding is het halve werk.

Veel succes,

P. van Beek ; Afdelingsleider

M. van Mens, T. Verhagen ; Decanen